

Poradnik Wychowawcy

skuteczne oddziaływania wychowawcze w szkole.

I.

Nie ma gotowej recepty na bycie dobrym nauczycielem, doskonałym pedagogiem.

Co sprzyja budowaniu autorytetu? **Ustalenie zasad.**

Zasady są po to, żeby osiągnąć cel sprawnie i szybko.

Reguły budowania zasad:

- Pozytywny komunikat (Co robimy, a nie - czego nie robimy)
- Działania, które pomogą spełniać wartości, zaspokajać potrzeby
- Zwięzłość (krótko zapisane)
- Uniwersalność (większość działań objętych zasadą)
- Ilość (1-7)

Ważne, aby mówić o konsekwencjach w przypadku łamania lub nie przestrzegania zasad.

Cel to precyzyjnie opisany stan, do którego chcemy dążyć.

S (specyfik) skonkretyzowany

M (motivational) motywujący, mierzalny

A (attainable) osiągalny, ambitny, akceptowalny

R (relevant) istotny, ważny, realny

T (time) określony w czasie konkretną datą

Przykład:

CEL: W zespole klasowym współpracujemy ze sobą.

Zasady

- Nie przekrzykiwać siebie

- Jeden za wszystkich wszyscy za jednego
- Akceptacja
- Nie wyzywać się
- Tolerować się
- Szacunek dla drugiego

II.

Sześć kroków „METODY BEZ PORAŻEK”

1. Rozpoznać konflikt i go nazwać.

- ostudź swoje emocje,
- wybierz odpowiedni moment (czas, nastrój dziecka/ucznia),
- dokładnie powiedz co czujesz (Ja),
- unikaj zdań upokarzających i obwiniających np. znowu nie odrobiłeś lekcji;
- powiedz, że życzysz sobie, aby dziecko/uczeń podjęło z tobą wspólne poszukiwania rozwiązania problemu;

Dewizą tu jest zasada: bez porażek i pokonanych!

2. Zrozumieć dziecko/ucznia, jego uczucia i potrzeby, aby ono mogło zrozumieć siebie.

- **Pamiętaj!** Niewielką masz szansę na to, aby zmienić opinię dziecka/ucznia, gdy nie masz pojęcia, na czym się ona opiera.
- Nie atakuj pozycji dziecka/ucznia, lecz stwórz klimat sprzyjający wymianie informacji. Jeśli dziecko/uczeń nie będzie czuł się zagrożone, jego opór będzie mniejszy.
- Pokaż dziecku/uczniowi, że zależy ci, aby zrozumieć, że uznajesz możliwość zmiany swego sądu.
- Czasem milczenie i cierpliwość są niezbędne.

3. Wspólnie poszukać możliwych rozwiązań.

- Otwierające komunikaty (Czy masz jakiś pomysł?).

- Spróbuj najpierw od dziecka/ucznia wydobyć różne rozwiązania, twoje propozycje dasz później.
- Najważniejsze: nie oceniać, nie wyrokować, nie używać słowa „dobre”.

4. Krytycznie ocenić propozycje rozwiązań.

- Należy podać powody, dla których propozycje zostały odrzucone.

5. Zdecydować się na najlepsze rozwiązanie.

- Należy odnosić się do uczuć dziecka/ucznia np. czy zgadzasz się z tym rozwiązaniem.
- Nie traktować żadnego rozwiązania jako ostateczne.

6. Wykonać powziętą decyzję.

III.

KOMUNIKACJA

Efektywnej komunikacji w sensie technicznym uczymy się, rozwijając następujące umiejętności:

- uważnego słuchania
- sprawdzania poprawności zrozumienia (parafrazy)
- wspierania rozmówcy
- odzwierciedlania jego komunikatów osobistymi środkami ekspresji
- radzenia sobie z różnicami i sprzecznościami

Destruktywne komunikaty/działania

- krytykowanie, ocenianie
- niespójności komunikatów werbalnych i niewerbalnych,
- brak uwagi (zniecierpliwienie, zajmowanie się innymi sprawami podczas rozmowy)
- brak akceptacji dla problemów i uczucia rozmówcy
- wypowiedzi nieosobiste (w imieniu grupy, klasy, narodu, ludzkości),
- przerywanie, „wchodzenie ze swoim materiałem” (tzw. handlarze),
- zmienianie tematu,

- unikanie kontaktu wzrokowego lub jego narzucanie,
- dążenie do dominacji lub uległości,
- nadmierne wypytywanie,
- nadmierne analizowanie, stawianie diagnozy,
- dawanie „dobrych rad”,
- natychmiastowe sugerowanie rozwiązań,
- brak empatii,
- nieadekwatny ton głosu,
- przedmiotowe traktowanie,
- chaotyczność, dygresyjność,
- manipulacja;

Konstruktywne komunikaty/działania

- uważne słuchanie,
- sprawdzanie, czy partner dobrze zrozumiał,
- wypowiedzianie się w sposób osobisty (język „JA”),
- mówienie o emocjach,
- adekwatny kontakt wzrokowy,
- mowa ciała,
- empatia,
- otwartość i tempo rozmowy,
- ton głosu,
- gotowość do zmiany;

TYPY reakcji nauczyciela na zachowania agresywne uczniów

1. Atak na osobę

Nauczyciel nie mówi o emocjach, jakie pojawiają się w nim, gdy konkretny uczeń lub grupa uczniów zachowuje się agresywnie, utrudnia prowadzenie zajęć. Reaguje w myśl

zasady: „na agresję trzeba odpowiadać agresją”, lub „jeśli będą się mnie bali, to będą potulni”.

Nauczyciel nie reaguje bezpośrednio na zachowanie, które mu przeszkadza, tylko stara się „spacyfikować” ucznia.

Przykładowe sformułowania:

- *Zachowujecie się, jak ćwierćinteligenci. Może poziom naszej szkoły jest zbyt wysoki dla was. Zawsze możecie przenieść się do szkoły specjalnej.*
- *Ty baranie, siedź i słuchaj, gdy starszy mówi.*
- *Proszę, chamstwo nawet z butów ci wystaje. . Jak nie potrafisz się zachować, to nie wychodź z domu.*

2. Agresja nie wprost

- Nauczyciel nie mówi o emocjach, jakie pojawiają się w nim, gdy konkretny uczeń lub grupa uczniów zachowuje się agresywnie, utrudnia prowadzenie zajęć.
- Stara się zapanować nad sobą, aby nie wybuchnąć. Nie atakuje wprost, korzysta z władzy, jaką daje mu pełniona funkcja. Unika w ten sposób bezpośredniego skonfrontowania się z zachowaniem ucznia.

Przykładowe sformułowania:

- *Nowak, proszę do tablicy, zobaczymy, jak się przygotowałeś do lekcji.*
- *Krzysiek, pokaż mi zeszyt, zobaczymy, czy pisząc zadanie domowe, miałeś równie dużo energii, co teraz, na lekcji.*
- *Moi drodzy, widzę, że bardzo chcecie wykazać się swoją wiedzą, wyciągnijcie więc karteczki. Zobaczymy, co zapamiętaliście z ostatniej lekcji.*
- *Rozumiem, że nie chcecie jechać na wycieczkę, na którą umówiliśmy się. No cóż, wasza wola.*
- *Muszę chyba wezwać do was psychologa. Może on wam pomoże.*

3. Wycofanie

- Nauczyciel nie mówi o emocjach, jakie pojawiają się w nim, gdy konkretny uczeń lub grupa uczniów zachowuje się agresywnie, utrudnia prowadzenie zajęć.
- Stara się zapanować nad sobą i kontynuować prowadzenie zajęć lub „okazać” uczniom swoje niezadowolenie bez słów, np. przeglądając swoje notatki, czytając gazetę itp. Może być tak, że wychodzi z klasy i idzie „po pomoc”, np. do pedagoga szkolnego, dyrektora.

Przykładowe sformułowania:

- *Jak nie chcecie się uczyć, to ja was nie będę zmuszała.*
- *Kto chce brać udział w lekcji, niech podejdzie tutaj bliżej.*

- *Krysiu widzę, że ty jedyna masz ochotę skorzystać z dzisiejszych zajęć.*
- *Ja jestem gotowy do prowadzenia lekcji, jak uznacie, że chcecie coś skorzystać z zajęć, to mi powiedzcie.*

4. Od siebie

Informujemy uczniów jakie emocje powstają w nas, gdy spotykamy się z zachowaniami agresywnymi w klasie. Informujemy ich, jakie myśli tym emocjom towarzyszą, jak chcielibyśmy się zachować. Możemy odwołać się do norm, jeśli były wcześniej ustalone lub norm ogólnie przyjętych. Staramy się adresować nasze informacje do konkretnego ucznia.

Przykładowe sformułowania:

- *Jakub, gdy chodzisz po klasie, przeszkadza mi to w prowadzeniu zajęć. Usiądź w ławce, wróć na swoje miejsce.*
- *Aniu, gdy nie reagujesz na moje upomnienia, mam ochotę nakrzyczeć na Ciebie, albo wyprosić Cię z klasy. Nie chcę tego robić.*

Uczniowie słyszą (szkoła ponadgimnazjalna):

- *„Odporny na wiedzę, jak nie umiał, tak nie umie.”*
- *„Masz wzrok nie zmącony żadną myślą.”*
- *„Młotek jest przy Tobie jest uosobieniem inteligencji.”*
- *„Przecież nie musisz kończyć tej szkoły”*
- *„Jak możesz tego nie rozumieć? To jest proste, jak budowa cepa.”*
- *„Za co ci w domu jeść dają? Możesz się trochę wysilić, mózg ci się nie przegrzeje.”*

KOMUNIKAT „JA”

- **Ja.....** (uczucie)
- **kiedy Ty.....** (opis konkretnego zachowania)
- **ponieważ.....** (wskazanie na konsekwencje, jakie ponoszę w związku z tym, wyjaśnienie powodów przeżywanych uczuć)

Przykład:

Denerwuję się, kiedy rozmawiasz z kolegą, ponieważ przeszkadza mi to w prowadzeniu lekcji.

Przykro mi, że znów nie nauczyłeś się na sprawdzian, ponieważ muszę postawić Ci kolejną „jedynekę”.

Rodzaje blokad komunikacji interpersonalnej

Decydowanie za innych:

- **Rozkazywanie, kierowanie, komenderowanie:**

Musisz to zrobić.

Nie możesz tego zrobić.

Skończ z tym.

Idź i przeproś ją.

- **Ostrzeganie, namawianie, grożenie:**

Lepiej, żebyś to zrobił, bo inaczej...

Jeśli tego nie zrobisz, to...

Ostrzegam cię, jeśli to zrobisz...

- **Moralizowanie, mówienie kazań, prośby:**

Powinieneś to zrobić.

Życzę sobie, żebyś to zrobił.

Pospiesz się z tym, bardzo proszę.

- **Badanie, wypytywanie, przesłuchiwanie:**

Dlaczego to zrobiłeś?

Kiedy, o której, z kim, (szczegółowe, nic nie wnoszące pytania)?

Kto wpłynął na ciebie?

- **Doradzanie, sugerowanie rozwiązań:**

Myślę, że powinieneś to zrobić

Pozwól mi podpowiedzieć ci...

Byłoby dla ciebie najlepiej, jeśli by....

Dlaczego nie podejdziesz do tego inaczej?

Najlepsze rozwiązanie to...

Uciekanie od cudzych problemów:

- **Upewnianie, uspokajanie, wyrażanie współczucia, pocieszanie, podtrzymywanie na duchu:**

Jutro będziesz czuł się inaczej.

Sprawy ułożą się lepiej.

Najciemniej jest przed świtem.

Nie ma tego złego, co by na dobre nie wyszło.

Nie martw się o to tak bardzo.

Nie jest aż tak źle.

- **Odwracanie uwagi, zmiana tematu rozmowy, zabawianie:**

Myśl o stronie pozytywnej.

Próbuj nie myśleć o tym, aż odpoczniesz.

Chodźmy na lunch i zapomnijmy o tym.

Myślisz, że masz problemy!

- **Przekonywanie za pomocą argumentów logicznych, wykładu, udowadniania:**

Czy zdajesz sobie sprawę, że...

Fakty przemawiają za...

Teoretycznie to zupełnie zrozumiałe.

Doświadczenie mówi nam, że...

Ludzie na ogół tak postępują...

Osądzanie:

- **Chwalenie, aprobowanie, ocena pozytywna, pochlebstwo:**

Twój sąd jest zawsze bardzo dobry.

Jesteś taki inteligentny.

Masz tak dużo możliwości.

Zrobicie duże postępy.

I tak jesteś świetny.

- **Obrzucanie wyzwiskami, wyśmiewanie, zawstydzanie:**

Jesteś rozlazłym uczniem.

Masz mętny sposób myślenia.

Co ty wyprawiasz? Jak mogłeś? Wstydz się!

Mówisz jak urzędas!

Filozof się znalazł!

- **Sądzenie, krytykowanie, potępienie, strofowanie:**

Postępujesz głupio.

Nie myślisz uczciwie.

To jakieś dyrdymały!

To bezsensowne tak mówić.

- **Interpretowanie, analizowanie, stawianie diagnozy:**

Mówisz tak, bo jesteś zły.

Jesteś zazdrosny.

Czego naprawdę potrzebujesz, to...

Masz problemy z władzą.

Chcesz robić dobre wrażenie.

Jesteś trochę paranoiczny.

IV.

Kary a Konsekwencje

Funkcje wychowawcze kary:

- Zmienia zachowanie z niepożądanego na pożądane.
- Uczy rozróżniania dobra od zła.

- Skłania do zachowań pożądaných.
- Uczy poszanowania norm i zasad.
- Uczy ponoszenia konsekwencji. Chroni przed niebezpiecznymi, ryzykownymi zachowaniami.
- Powoduje, że niepożądane zachowania w przyszłości nie będą się powtarzały (odstrasza).

Dlaczego karzemy?

- Bo już nic innego na dzieci nie działa.
- Z własnej złości.
- Z bezsilności.
- Kara naprawdę pomaga (ja byłem karany i wyrosłem na porządnego człowieka).
- Gdyby dzieci nie bały się kar, robiłyby, co im się podoba.
- Ze wstydu za dziecko.

Dziecko zawsze musi odczuwać konsekwencje swego złego zachowania.

Konsekwencje wychowują - Kary ranią

- **Konsekwencja** musi być logiczna, natychmiastowa, współmierna do przewinienia. Powinna odnosić się do czynu (jestem zła, że ...zamiast: jesteś niedorajdą). Niektórym wydaje się, że im dotkliwsza, dłuższa, złożona tym skuteczniejsza. NIC BARDZIEJ MYLNEGO.
- Długość kary-dostosowana do wieku.
- Ważne określanie czasu.

wybiórczość spostrzegania= zwracamy uwagę na niewłaściwe zachowanie, bo ono nas boli, więc jest dla nas ważne

V.

Etykietowanie

Wprowadzanie w „rolę”

Dzięki słowom dziecko/uczeń kształtuje obraz samego siebie.

Słowa działają nieświadomie, jak nasiona zasiane w umyśle. **Jeśli dziecko/uczeń słyszy „jesteś niezdara”-staje się nim; jeśli słyszy „jesteś utrapieniem”-czuje się odrzucone, w desperacji chce odzyskać uczucia, uwagę i staje się dokuczliwe.** Dziecko wyzywane od „idioty” może na zewnątrz gwałtownie się oburzać, ale w głębi serca zgadza się z tym, ponieważ ten, kto to mówi, jest dorosły, więc wie najlepiej i zawsze ma rację.

Nie używamy słowa „nie” (np. nie spadnij z drzewa). Słowa kreują obraz. Jeśli użyjemy pozytywnych słów, dziecko wyobraza sobie, kreuje w wyobraźni obraz tego co ma robić.

Pomocne metody w uwalnianiu dziecka od granej roli

- Wykorzystaj okazję, aby pokazać dziecku, że nie jest tym, za kogo się uważa.
- Stwórz okazję, w której dziecko spojrzy na siebie inaczej.
- Pozwól „podśluchiwać” dziecku, gdy mówisz o nim pozytywnie.
- Zademonstruj zachowanie godne naśladowania.
- Bądź dla dziecka skarbnicą wiedzy.
- Kiedy dziecko postępuje według starych nawyków, wyraż swoje uczucia lub oczekiwania.

Pochwały

Dobra pochwała nie jest wystawianiem oceny ani przydzielaniem etykietki.

Pamiętaj!

To nieprawda, że są dzieci, których nie ma za co chwalić. W każdym można dostrzec coś dobrego - trzeba tylko chcieć dostrzec „grudki złota” (czasem przysypane kurzem lub zabrudzone błotem).

VI.

Co nie sprzyja budowaniu autorytetu?

- „odsyłanie” do pedagoga, dyrektora
- „straszenie” dyrektorem
- brak konsekwencji
- prezentowanie zachowań niegodnych naśladowania

- przekraczanie granic
- brak zaufania do uczniów
- manipulacje
- faworyzowanie, porównywanie
- traktowanie wszystkich „po równo”
- naruszanie prywatności
- brak dystansu do siebie
- wchodzenie „w układy” z uczniami
- nie przyznawanie się do błędów, nie przeproszanie
- etykietowanie
- wchodzenie w dyskusje (pyskówki)
- nie pozwalanie na wyrażanie własnego zdania
- nieumiejętność komunikacji
- nadmierne reagowanie
- bagatelizowanie zgłaszanych problemów
- brak empatii

VII.

Uczeń „trudny”.

Jest ważne, aby nauczyciel rozumiał głębsze potrzeby swoich wychowanków. W przeciwnym wypadku będzie miał prawdopodobnie skłonność do interpretowania ich jako zwróconych przeciwko sobie aktów wrogości, objawów lekceważenia szkoły lub jego samego itp.

W konsekwencji jego **interwencje mogą okazać się nieskuteczne**, a zaburzenia zachowań będą miały tendencje do pogłębiania się.

Kilka podstawowych tendencji charakterologicznych, których objawy mogą sprawiać nauczycielom trudności:

Rys schizoidalny

Dziecko czuło się niechciane lub silnie zagrożone wewnątrz zachowanie rodziców odbierało mu poczucie bezpieczeństwa. Zaburzenia polegają na nieadekwatnym postrzeganiu granic pomiędzy sobą, a światem, rzeczywistości, a fikcją, ucieczce przed emocjami i koncentracji na procesach intelektualnych. W efekcie następuje wycofanie się z fizycznego i emocjonalnego kontaktu z ludźmi, identyfikowanie się z myślami i fantazjami.

Taki uczeń nie rozumie i nie potrafi stosować się do reguł życia szkolnego, nie potrafi systematycznie pracować ani brać na siebie odpowiedzialności za wykonanie zadań, nie współpracuje i nie wchodzi w relacje z innymi. Jest chaotyczny, dygresyjny, zadaje zaskakujące pytania, zajmuje się czym innym, niż chce nauczyciel.

Nauczyciel interpretuje jego zachowania jako:

- lekceważenie
- chęć zadrwienia z nauczyciela
- oszukiwanie, udawanie

Rys symbiotyczny

Dziecko czuło się kochane i bezpieczne, po czym doświadczyło nieoczekiwanego odrzucenia lub zagrożenia. Zaburzenia polegają na lęku, że świat zniknie, strachu przed pustką odczuwaniem, gdy nie jest się w kontakcie z innymi ludźmi. Dziecko identyfikuje się z silnymi doznaniem: ciałem, uczuciami, poczuciem kontaktu z innymi. Jest nastawione na ciągły emocjonalny kontakt.

Uczeń nie potrafi samodzielnie pracować, pracując w grupie też zajmuje się kontaktem z innymi, a nie wykonywaniem zadań. W wielu sytuacjach (np. oceniania, stawiania mu granic) czuje się odrzucony.

Wówczas izoluje się, albo odwrotnie, jeszcze bardziej zwraca na siebie uwagę pytaniami, popisami. Bezustannie nagabuje nauczyciela, pyta o sprawy oczywiste lub nieistotne, rozmawia z kolegami.

Nauczyciel interpretuje jego zachowania jako:

- celowe przeszkadzanie
- natręctwo
- podlizywanie się
- popisywanie się

Rys psychopatyczny

Rodzice przestają zaspokajać potrzeby dziecka (miłości, uwagi) w miarę wychodzenia przezeń z okresu niemowlęcej bezradności. Dziecko przekonuje się, że najlepszym sposobem zwrócenia na siebie uwagi są zachowania destrukcyjne.

Jest stale napięte, nadpobudliwe, nie umie działać bez natychmiastowych efektów, uczyć się systematycznie, brakuje mu konstruktywnych norm, wartości. Przeżywa silną potrzebę więzi, a zarazem ogromny lęk przed odrzuceniem i jest przekonane, że w kontaktach z ludźmi nie ma na nic szans. **Dąży do bliskości, a zarazem jej unika.** Silnie kontroluje i tłumi uczucia, z którymi ma bardzo słaby kontakt. Charakterystyczne są dlań przymus bycia silnym, potrzeba kontroli siebie i otoczenia.

Uczeń jest nieufny w kontakcie z dorosłymi i często agresywny wobec rówieśników.

Jeśli znajdzie w klasie podobnych sobie, stworzą solidarnościową grupkę, w której normą będzie popisywanie się agresją. **Jeśli nauczyciel chce szczególnie zająć się takim uczniem, ten z napięcia będzie wobec niego przez pewien czas prawdopodobnie jeszcze bardziej destruktywny.**

Nauczyciel interpretuje jego zachowania jako:

- wrogość
- odrzucenie
- cyniczne lekceważenie zasad i norm
- otwarta agresywność
- amoralność

Rys paranoiczny

Dziecko jest przez rodziców tłumione w obszarze przeżywania i wyrażania trudnych uczuć. Aby dać sobie z nimi jakoś radę, rzutuje te uczucia na otoczenie. Jest podejrzliwe, obwinia innych, sądzi, że ich działania są skierowane przeciw niemu. Jest przekonane, że ludziom w ogóle nie można ufać i że nigdy nie dostanie tego, co mu się należy. **Daje to w efekcie postawę wyuczanej bezradności i roszczeniowości, której nauczyciele szczególnie nie znoszą. Uczeń nie bierze na siebie odpowiedzialności, nie podejmuje wysiłków, za swoje kiepskie wyniki ma pretensje do innych (nauczyciela, kolegów).**

Domaga się, aby pracować za niego. Często izoluje się, obraża.

Nauczyciel interpretuje jego zachowania jako:

- lenistwo
- manipulowanie

- roszczeniowość

Rys narcystyczny

Dziecko nauczyło się, że uwagę i pochwały (surogat miłości) może uzyskać przez doraźne zaspokajanie zmiennych oczekiwań rodziców. Wytworzyło w konsekwencji fałszywy obraz siebie, złożony z takich składników, które odpowiadały tym oczekiwaniom.

Uczeń jest nastawiony na doraźny efekt, pracuje dla pochwał i dobrego wrażenia, ale szybko się nudzi po jego uzyskaniu. Manipuluje dla uzyskania pozycji w klasie.

Nauczyciel interpretuje jego zachowania jako celowe:

- błazeństwo
- pozoractwo
- manipulacyjność
- samolubstwo
- samochwalstwo
- lizusostwo

Uwaga!

To, że jakiś uczeń posiada określony rys charakterologiczny, nie oznacza, że jest chory psychicznie lub ma nieprawidłową osobowość, np. opisane wyżej cechy psychotyczne (rys schizoidalny i symbiotyczny) nie decydują, że ktoś jest wariatem, a posiadanie rysu psychopatycznego nie oznacza psychopaty.

Oddziaływania korekcyjne wobec uczniów z poważniejszymi problemami.

Budowanie STRATEGII PRACY w środowisku szkolnym:

1. **Zaczynamy od opisu trudnych zachowań dziecka.** Ważne jest, aby podawać konkretne przykłady zachowań, z odniesieniem do sytuacji, w jakich się zdarzyły, np.

Trwa lekcja angielskiego. Janek wykonuje ćwiczenie z gramatyki. Kiedy coś mu nie wychodzi, przerywa pracę i mówi, że nie będzie robił takich głupot.

Nie należy używać określeń oceniających zachowanie dziecka, np. złośliwy, wulgarny, prowokator itp., ponieważ nie mają one żadnej wartości z punktu widzenia diagnozy i budowania strategii.

2. Kolejne działanie dotyczy ustalenia przyczyn zachowania dziecka.

Metodą burzy mózgów, podajemy swoje pomysły, np.

Janek przerywa zadanie, bo natrafił na trudność, złości go, że nie potrafi sobie z tym poradzić, obawia się, że poniesie porażkę, nie ufa dorosłemu i boi się poprosić o pomoc itp.

Kiedy widzimy głębsze przyczyny jego trudności, przestajemy myśleć, że jest złośliwy czy głupi.

Poszukiwanie przyczyn często w naturalny sposób pozwała koncentrować się na wewnętrznych przeżyciach ucznia – jego **uczuciach i potrzebach**, np.

Janek potrzebuje szacunku, poczucia przynależności do klasy, oparcia w dorosłych, jasnych granic, konsekwencji dorosłych połączonej z życzliwością i troską, możliwości realizowania swoich zainteresowań, pokazania się z dobrej strony, sukcesu itp.

3. Następnie skupiamy się na **mocnych stronach dziecka, jego zasobach**. Pomocne może tu być przywołanie doświadczeń w sytuacjach pozaszkolnych, np. na wycieczkach, klasowych, imprezach, a także w kontakcie indywidualnym. Jeżeli tutaj pojawią się inne zachowania, oznacza to, że dziecko ma zasoby, których na co dzień nie ujawnia, a które można wykorzystać w pracy z nim. Jeżeli jednak nie udaje się niczego znaleźć, zawsze można postawić znak zapytania, który będzie wskazywał na konieczność odkrywania, a także rozwijania zasobów ucznia.

W przypadku Janka mocne strony to inteligencja, zdolności do matematyki, zdolności sportowe, umiejętność koncentracji na zadaniu (kiedy jest w stanie sam sobie z nim poradzić), zdolność do refleksji nad swoim zachowaniem, np. przeproszenia (w kontakcie indywidualnym, kiedy dorosły traktuje go życzliwie).

4. Ustalając **co na niego działa, co nie działa**, należy przyjrzeć się skuteczności swoich działań – przywołać sukcesy i porażki w pracy z dzieckiem.

Na Janka działa spokój i zdecydowanie nauczyciela, jasne wymagania, konsekwencja połączona z życzliwością. Nie działają – kary, uwagi wpisywane do dzienniczka, krzyk, groźby, walka.

5. Następnie pracując metodą burzy mózgów, tworzymy **listę pomysłów działań, które mogą być pomocne w zmianie destrukcyjnych wzorców zachowań dziecka**.

W planowaniu działań warto uwzględnić różne osoby ze środowiska dziecka:

- **nauczyciele, np.**

-okazanie Jankowi życzliwego zainteresowania, nawiązanie z nim indywidualnego kontaktu, ustalanie określonych zasad zachowania podczas lekcji i okazywanie mu zaufania:

„Wierzę, że mogę na Ciebie liczyć”,

- wzmacnianie przejawów współpracy ze strony Janka w formie pochwały opisowej itp.;

- **wychowawca klasy – działania w zespole klasowym, np.**

- danie Jankowi szansy na wykazanie się poprzez przygotowanie przewodnika na wycieczkę klasową i zapoznanie wszystkich z miejscami, do których pojadą.

Realizacja tego projektu, przewidującego zadania dla wielu dzieci z klasy, stwarza okazję do współpracy i integracji, zorganizowania w klasie zespołu pomocy koleżeńskiej w nauce i zaangażowania Janka (po uprzednim przygotowaniu go do tego), wprowadzenia zasady odpowiedzialności każdego dziecka za swoje zachowanie, co ma przeciwdziałać zrzucaniu winy na Jacka itp.;

- **pedagog lub psycholog szkolny, np.**

- zawarcie, wspólnie z wychowawcą klasy, kontraktu z Jankiem, w którym chłopiec zobowiązuje się do przestrzegania określonych zasad, a dorośli – zauważania jego starań, sprawiedliwego traktowania go itp.;

- następnie spotkania z Jankiem w celu wspierania go w realizacji kontraktu,

- pomoc Jankowi w zrozumieniu zachowania swojego i innych osób,

- pomoc w znalezieniu konstruktywnych rozwiązań trudnych sytuacji, w jakich uczestniczy itp.;

- **rodzice lub opiekunowie dziecka, wychowawcy z innych placówek (świetlicy socjoterapeutycznej), np.**

Janek w świetlicy uczy się współpracy z innymi dziećmi, rozwiązywania konfliktów bez użycia agresji, przygotowuje coś co będzie mógł wykorzystać w klasie, np. ciekawą prezentację itp.

- **W opisywanym przypadku Janka warto uwzględnić działania trenera szkolnej drużyny.**

6. **Ustalenia** stanowią końcowy etap pracy. Ważne jest, aby były **konkretne, realne**, aby został **określony czas ich realizacji oraz osoby odpowiedzialne**. Można zdecydować się na krótkofalowy plan, wybierając tylko kilka działań....

POWODZENIA I WIELU SUKCESÓW W PRACY WYCHOWAWCZEJ Z UCZNIAMI ☺

Opracowała:

mgr Dorota Andrzejewska